

כתיבת גט האשה צריכה להיות לשמה, חכמים דרשו זאת מהמילים "וכתב לה". נחלקו התנאים אם מדובר בכתיבה עצמה, או בחתימת העדים (ר"מ, ר"א ור"י). אמנם מובא במשנה שהכל כשרים לכתוב את גט האשה אפילו חרש שוטה וקטן! ע"כ הגמרא שואלת מדוע הרי הם ללא דעת היאך יכתבו לשמה? וזה לשון חז"ל (בב):

משנה: הכל כשרין לכתוב את הגט, אפי' חרש, שוטה וקטן.. גמרא: והא לאו בני דיעה כינהו?!

ע"כ מתרץ רב הונא כך (בג):

והוא שהיה גדול עומד על גביו. א"ל רב נחמן: אלא מעתה, עובד כוכבים וישראל עומד על גביו הכי נמי דכשר! וכי תימא ה"נ, והתניא: עובד כוכבים - פסול! עובד כוכבים לדעתיה דנפשיה עבד.

כלומר, חרש שוטה וקטן יכולים לכתוב, אך צריך שגדול יעמוד על ידו בשעה שכותב, ויאמר לו לכתוב לשם פלוני וכו' (עיי' רש"י ד"ה והוא).

מקשה רב נחמן, אם כן גם גוי יכול לכתוב במידה וישראל עומד על גביו! ומובא בברייתא שגוי פסול בכתיבת הגט! עונה הגמרא, שהגוי לא יכתוב לשמה אלא על דעת עצמו. ובמפרשים יש שני כיוונים: א. הגוי הוא גדול, לדעת עצמו הוא כותב ולכן יכול לומר לו הישראל תכתוב לשמה, והגוי יגמור בלבו לכוון על אחר (עיי' רש"י, רמב"ן ועוד). ב. הגוי לא יכול לכתוב גט משום שאין הוא מחויב בדיני גיטין (ב"י קבג ועוד).

נראה לענ"ד שהרמב"ם פסך כך משני הטעמים, וזה לשונו (גירושין פ"ג טו-יח):

הכל כשרין לכתוב את הגט חוץ מחמשה, גוי ועבד וחרש ושוטה וקטן.. ולמה אין כותבין אלו החמשה, מפני שצריך הכותב לכתוב לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת, והגוי על דעת עצמו הוא כותב, וחרש שוטה וקטן אינן בני דעת, והעבד אינו בתורת גיטין וקידושין לפיכך הוא פסול כגוי לכל דבריו.. מותר להניח חרש שוטה וקטן לכתוב טופס הגט לכתחלה והוא שיהיה גדול עומד על גבן, אבל הגוי והעבד אין כותבין הטופס לכתחלה ואפילו ישראל עומד על גבן, שלא התירו לכתוב טופסי גיטין שלא לשמה לכתחלה..

כלומר, הגוי כותב על דעת עצמו, ובנוסף הוא אינו בתורת גיטין וקידושין כמו העבד. אמנם יש להבין, מדוע המשנה פתחה "הכל כשרין לכתוב אפילו חרש שוטה וקטן"? והרי יש הגבלה מסוימת שהגדול עומד על גביו! ועוד יש לעי' מדוע גוי פסול, הרי אם מכוון לדעת הגדול שעומד לפניו (כגון גוי קטן)? או מאידך, מדוע זה שהוא אינו מחויב בגט משפיע על הכתיבה של הגט?

נראה לענ"ד שיש כאן יסוד חשוב שעומד בעומק המושג בעלות על הקניינים. לפני מתן תורה כל מושג הקניין היה במציאות בפועל, לאחר שנתנה תורה המושג קניין הפך לדיון תורה. הנפקא מינה שעולה ביניהם מובאת בחתם סופר (שו"ת ח"ב סי' שי):

אי לא חדשו התורה שום קנין לא לבני ישראל ולא לבן נח ע"כ היה בנוהג שבעולם אדם קונה מחברו במעות שהיה פורע לו עד גמירא מה שהתנו ביניהם ואח"כ היה לוקח מקחו לתוך ביתו ורשותו ובזה היה נגמר הקנין בלי ספק ופקפוק... אמנם ניתנה תורה ונתחדשה קניינים מחודשים לחדא בכסף בלי שיקח הדבר הנקנה לידו כלל ולאידך במשיכ' וזה איננו לקיחה לביתו ורשותו אלא אפי' רק בסמטא ורה"ר כשמושכו או הגביה קנה.

כלומר, לבני נוח אדם היה קונה דבר בכל מלוא הכסף ורק אז היה מגיע הקניין. התורה חידשה שיש קניינים שנעשים ללא נתינת כל הכסף, אלא ע"י מעשה קניין. כך גם התורה שינתה את הקשר בין האיש לאשה, בתחילה אדם היה פוגש אשה בשוק ומכניסה לביתו והיא אשתו, ואם רצה לגרשה פשוט יוצאת מביתו. אך התורה חידשה קשר קנייני מהותי, והוא הקידושין בכסף שטר וכו'.

בעומק הדברים, הקשר של האדם לאשתו וחפציו היה קשר מציאותי- חיצוני. התורה חידשה שיש קשר מהותי ונשמתי בין האדם לאשתו ולשאר חפציו.

ובאמת הגויים אינם מחויבים בחידוש הנ"ל, והם חיים את המציאות בפועל, ואין חלות קידושין וגיטין עליהם. מה שאין כן בכל עמ"י שעמד למרגלות הר סיני, ואפילו חרש שוטה וקטן. נראה לענ"ד שזוהי הפתיחה של המשנה "הכל כשרין לכתוב את הגט", כלומר, כל עמ"י שעמדו בשעת קבלת התורה- שייכים במצווה זו של כתיבת בגט. ומשום שהדבר צריך כוונה ודעת, יבוא הגדול והפיקח (כלשון הירושלמי), ויאמר לו כתוב לצורך פלוני.

אמנם עניין חידוש הקניינים לא שייך בבני נח, ע"כ אין הגויים- בין הקטנים ובין הגדולים יכולים לכתוב את הגט.